

Legendarische VELDHEREN I

De onoverwinnelijke generaals
tot en met het eerste millennium

ANDREW ROBERTS (red.)

LEGENDARISCHE VELDHEREN

Andrew Roberts

Omniboek

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 9

DE AUTEURS 13

TOETMOSIS III 23

Joyce Tyldesley

RAMSES II 35

Joyce Tyldesley

JOZUA 45

Martin van Creveld

KONING DAVID 55

Martin van Creveld

TIGLATPILESER III 65

Doyne Dawson

SUN TZU 75

Jonathan Fenby

CYRUS DE GROOTE 85

Tom Holland

LEONIDAS 95

Ben Dupré

THEMISTOCLES 105

Robin Waterfield

THUCYDIDES 115

Andrew Roberts

ALCIBIADES 125

Robin Waterfield

XENOPHON 135

Robin Waterfield

FILIPS VAN MACEDONIË 145

Robin Lane Fox

ALEXANDER DE GROTE 155

Robin Lane Fox

HANNIBAL 165

Tom Holland

SCIPIO AFRICANUS 175

Adrian Goldsworthy

JUDAS MAKKABEÛS 185

Martin van Creveld

POMPEIUS 195

Adrian Goldsworthy

JULIUS CAESAR 205

Adrian Goldsworthy

ARMINIUS 215

Adrian Murdoch

TRAJANUS 225

Adrian Goldsworthy

ZHUGE LIANG 235

Jonathan Fenby

ALARIK I 245

John Haywood

AETIUS 255

John Haywood

ATTILA 265

John Haywood

THEODERIK 275

John Haywood

CLOVIS 285

John Haywood

BELISARIUS 295

John Julius Norwich

MOHAMMED 305

Efraim Karsh

KAREL DE GROTE 315

John Haywood

ALFRED DE GROTE 325

Justin Pollard

HASTEIN 335

John Haywood

Martin van Creveld

JOZUA BEN NUN

1354-1244 v.Chr.

Weinig legeraanvoerders hebben in de loop van de geschiedenis zoveel goddelijke bijstand gekend als Jozua gekregen zou hebben. Het weinige historische bewijsmateriaal dat er is, wijst er echter op dat hij een bijzonder effectief krijgsheer was. Niet alleen leidde Jozua zijn volk bij de verovering van het overgrote deel van Israël (dat heette toen nog Kanaän), maar hij slaagde er ook in de twaalf ruzieachtige stammen van het volk bij elkaar te houden. In het licht van wat er onder zijn opvolgers, de Rechters, zou gaan gebeuren, kon dit wel eens de zwaarste taak van alle zijn geweest.

Gezien de aard van zijn opdracht was het feit dat hij ook systematisch wreedheden beging misschien onvermijdelijk.

‘Eerbiedig de HEER, dien hem met onvoorwaardelijke trouw.’

DE BIJBEL, JOZUA 24:14

Vanaf koning David zijn bijbelse helden vaak onderwerp van boeken, schilderijen en beelden, en is er ter ere van hen muziek gecomponeerd. Daarvan was echter weinig weggelegd voor Jozua. Hoewel er een heel bijbelboek naar hem is genoemd, lijkt hij slechts zelden tot de verbeelding van mensen te hebben gesproken. Zijn prozaïsche, misschien haast alledaagse aard blijkt ook uit het feit dat bij zijn overlijden veel van de Israëlieten die hij zo succesvol had geleid, te druk waren met hun eigen zaken om er veel aandacht aan te besteden. En in de zomer van 2007 had hij zelfs nog geen lemma in Wikipedia veroverd – hetgeen in onze digitale wereld stellig de grootste belediging inhoudt.

Overname

Jozua (‘goddelijke redder’) was de zoon van Nun, uit de stam van Efraïm. Over zijn privéleven, verborgen bedoelingen, karaktertrekken of eigenaardigheden weten we vrijwel niets. Hij verschijnt voor het eerst in het boek Exodus wanneer Mozes hem het bevel over de Israëlieten geeft bij een gevecht tegen hun aartsvijand, de Amalekiten. Later was hij een van de twee mannen die Mozes uitkoos om hem te vergezellen naar de berg Sinai en daar te wachten terwijl Mozes, zo vertelt het verhaal, met God sprak en de Tien Geboden ontving.

Hij wordt opnieuw genoemd in het bijbelboek Numeri op het moment dat de Israëlieten ten oosten van de rivier de Jordaan hun kamp hadden opgeslagen. Mozes zou Jozua als een van de twaalf spionnen hebben aangewezen die hij over de rivier zond om het land Israël te verkennen. Toen zij veertig dagen later terugkwamen, vertelden de spionnen dat het land ‘overvloedig van melk en honing’. Om hun beweringen te staven, hadden ze een enorme druiventros meegenomen. Echter, tien van de twaalf wezen er ook op dat het land Israël (Kanaän) zeer goed versterkt was, bevolkt werd door ‘reuzen’ (zij waren ten opzichte van normale mensen als normale mensen ten opzichte van sprinkhanen) en dat elke poging om het te veroveren tot mislukken gedoemd was. Slechts twee verkenners, Jozua en Kaleb ben Jefunne, meenden dat een dergelijke campagne wel kon slagen.

Te oordelen naar deze beperkte verwijzingen naar Jozua, beschouwde Mozes hem als capabel, godvrezend en betrouwbaar. Het is bovendien duidelijk dat hij over nog drie kwaliteiten beschikte die iedere legeraanvoerder nodig heeft, namelijk directe, operationele ervaring, verstand van inlichtingenwerk en, bovenal, vertrouwen in de voortreffelijkheid van zijn volk en van hemzelf. Toen de tijd kwam dat Mozes zijn opvolger moest kiezen, zou het de HEER zijn geweest die hem zei Jozua aan te wijzen, ‘een man in wie de geest leeft’. Er werd een openbare ceremonie

Een van de tien vergulde bronzen reliëfpanelen van Lorenzo Ghiberti (1378-1455) op de deur van de doopkapel tegenover de kathedraal van Florence toont Jozua (rechtsonder) die de Israëlieten het teken geeft om op hun ramshoorns te blazen terwijl ze om Jericho trekken (boven), waarna de muren instorten (linksonder).

georganiseerd en Jozua werd zoals het hoort ten overstaan van het volk gezalfd door de priester Eleazar, de zoon van de overleden Aäron. Kort daarna overleed Mozes.

De eerste overwinning

Vrijwel onmiddellijk na de dood van Mozes had Jozua naar eigen zeggen een lang gesprek met God. ‘Sta op’, zei de HEER hem.

‘Nu (...) moet jij je gereedmaken om met heel dit volk de Jordaan over te trekken. Ga naar het land dat ik het volk van Israël zal geven. (...) Zolang je leeft zal niemand tegen je kunnen standhouden. (...) Ik gebied je dus: wees vastberaden en standvastig, laat je door niets weerhouden of ontmoedigen, want waar je ook gaat, de HEER, je God, staat je bij.’

Jozua's eerste stap was het opstellen van een marsorder en het aanstellen van ondercommandanten voor de uitvoering. Vervolgens stuurde hij op zijn beurt ook spionnen uit om de stad Jericho te verkennen. Hoewel ze bijna werden opgepakt, konden ze zichzelf op het nippertje redden, dankzij de hulp van Rachab, een prostituee bij wie ze zich hadden verscholen. Bij wijze van dank gaven de mannen Rachab de aanwijzing om het venster van haar huis met een rood lint te markeren zodat de binnenvallende Israëlieten, wanneer ze de stad zouden innemen, wisten wie ze moesten sparen. Een veel latere Joodse traditie vertelt dat Jozua uiteindelijk zelfs met haar trouwde.

De mannen van Israël lieten hun vrouwen, kinderen en vee achter en staken de Jordaan in volle oorlogsbepakking over. Hun eerste doelwit was Jericho, iets ten noorden van de Dode Zee. Er was echter een probleem. Jericho was zwaar versterkt met muren waarvan de overblijfselen tot op de dag van vandaag te zien zijn. Hoewel de Bijbel hierover niets vermeldt, is het waarschijnlijk dat de Israëlieten, net als alle andere woestijnvolkeren in de geschiedenis, geen ervaring hadden met belegeringsoorlogen en ook niet over de technische middelen, zoals een stormram, beschikten om die te voeren. Gewend als ze waren aan snelle overvallen en schermutselingen, werden ze ook snel ontmoedigd door langdurige gevechtshandelingen.

Volgens de Bijbel besloot God te helpen door een wonder te verrichten. Het zou niet de laatste keer zijn. Hij verscheen aan Jozua en gaf opdracht het hele Israëlitische leger een processie te laten houden met alle religieuze parafernalia, zoals de Ark van het Verbond en de bazuinen gemaakt van ramshoorns. De instructies waren bijzonder gedetailleerd. De Israëlieten moesten gedurende zes opeenvolgende dagen zes keer rond de stad trekken. Op de zevende dag moesten ze niet één maar zeven keer rond de stad trekken. Daarna, als zij op hun ramshoorns zouden blazen en veel lawaai zouden maken, zouden de stadsmuren voor hen in puin vallen.

De aanwijzingen werden exact opgevolgd en de gebeurtenissen vonden plaats zoals beloofd; toen de ramshoorns schalden (volgens de latere Joodse traditie waren zij in staat de hemel zelf te verscheuren) stortten de muren in. Het enige wat de Israëlieten nog moesten doen, was de stad plunderen. En dat deden ze: 'Ze namen de stad in en doodden alles wat erin was, zowel mannen als vrouwen, zowel kinderen als bejaarden, zowel runderen en schapen als ezels.' Alleen vaatwerk van goud, zilver, koper en ijzer werd gespaard, niet voor privégebruik maar om aan de HEER gewijd te worden.

Geologische gegevens kunnen een mogelijke verklaring geven voor de wonderbaarlijke elementen in het verhaal over Jericho. De Jordaanvallei ligt op een belangrijke geologische breuklijn, waar vaak aardbevingen voorkomen. Ongeveer rond dezelfde tijd dat de muren van de stad vielen, zou de Jordaan zich gesplitst hebben om de Israëlieten doorgang te verlenen over droog land, een 'wonder' dat ook in moderne tijden waargenomen kon worden op momenten dat modder-

stromen, veroorzaakt door aardbevingen, de rivier versperden, zoals meest recentelijk in 1927 het geval was. Het lijkt aannemelijk dat een aardbeving de Jordaan versperde en Jericho's muren verwoestte (waardoor er eerder sprake is van een wonder van timing dan van wonderbaarlijke gebeurtenissen op zich).

Verovering van het land Israël (Kanaän)

Toen Jericho gevallen was (op welke manier dan ook), richtte Jozua zijn aandacht op de kleine stad Ai, verderop in de heuvels van Judea. Hij wist de stad te veroveren, maar de extreme wreedheid waarmee hij de ongelukkige inwoners behandelde, had twee zeer verschillende gevolgen. Aan de ene kant waren de inwoners van ten minste één stad, Gibeon, een paar kilometer ten noordwesten van Jeruzalem, zo bang dat ze besloten liever vrede te sluiten dan oorlog te voeren. Ze stuurden afgezanten die zich als delegatie 'uit een ver land' voordeden, en die bij Jozua kwamen om een verdrag met hem te sluiten, hetgeen ook prompt gebeurde. Toen hij het bedrog bemerkte, wilde Jozua, hoewel hij woedend was, niet op zijn woord terugkomen. Hij besloot het verdrag na te leven, maar onderwierp de Gibeonieten en maakte hen tot 'houthakkers en waterputters (...) Ze zijn dit tot op de dag van vandaag'.

Maar niet alle inwoners van het land reageerden op die manier. '(...) de koningen ten westen van de Jordaan, die van het bergland, het heuvelland en het hele kustgebied bij de Grote Zee, tot aan de Libanon toe (...) sloten een bondgenootschap. Zij (...) besloten gezamenlijk tegen Jozua en Israël te strijden.' Jozua's terreurstrategie wekte hier juist groeiend verzet.

Dit verzet gaf Jozua gelegenheid zijn eerste veldslag te leveren. Niet minder dan vijf koningen verzamelden al hun troepen bij Gibeon, en het waren de inwoners van Gibeon die het eerst alarm sloegen en van hun nieuwe meesters eisten dat die hen zouden komen redden. Op dat moment lagen Jozua en zijn leger te Gilgal, verder naar het oosten in de Jordaanvallei. Nadat hij de HEER had geraadpleegd, leidde Jozua zijn leger in wat een buitengewoon zware nachtelijke mars moet zijn geweest over de bergen om de vijand te verrassen. De Bijbel vertelt dat de koningen een zware nederlaag leden, zonder veel details te geven. Het enige wat we weten is dat de vijand naar het westen vluchtte via de pas van Bet-Choron, die vanuit de bergen naar de kustvlakte loopt.

Dat was nog niet het eind van het verhaal. Om de ellende van de vluchtende vijand nog te vergroten, laat het bijbelse verslag God in eigen persoon ingrijpen en 'grote hagelstenen' op hen werpen. Op verzoek van Jozua zette hij zelfs de zon en de maan stil om zo een paar uur aan de gebruikelijke vierentwintig toe te voegen zodat de Israëlieten het bloedbad konden voltooien. De vijf ongelukkige koningen verborgen zich in een grot maar werden gevangen en voor Jozua geleid. Eerst vernederde hij hen door hen te dwingen op de grond te gaan liggen, waarna de Israelische troepen hun voeten op hun nek zetten, om ze vervolgens te laten ophangen.

Hedendaagse topauteurs zoals Martin van Creveld, Tom Holland, Robin Lane Fox, Andrian Goldsworthy en vele anderen schrijven in 33 hoofdstukken over de geniaalste generaals uit de klassieke oudheid tot het jaar duizend.

- De meest tot de verbeelding sprekende historische figuren
- Geschreven door de beste historische non-fictie auteurs

Toetmosis III
Joyce Tyldesley

Ramses II
Joyce Tyldesley

Jozua
Martin van Creveld

Koning David
Martin van Creveld

Tiglatpileser III
Doyne Dawson

Sun Tzu
Jonathan Fenby

Cyrus de Grote
Tom Holland

Leonidas
Ben Dupré

Themistocles
Robin Waterfield

Thucydides
Andrew Roberts

Alcibiades
Robin Waterfield

Xenophon
Robin Waterfield

Filips van Macedonië
Robin Lane Fox

Alexander de Grote
Robin Lane Fox

Hannibal
Tom Holland

Scipio Africanus
Adrian Goldsworthy

Judas Makkabeüs
Martin van Creveld

Pompeius
Adrian Goldsworthy

Julius Caesar
Adrian Goldsworthy

Arminius
Adrian Murdoch

Trajanus
Adrian Goldsworthy

Zhuge Liang
Jonathan Fenby

Alarik I
John Haywood

Aetius
John Haywood

Attila
John Haywood

Theoderik
John Haywood

Belisarius
John Julius Norwich

Mohammed
Efraim Karsh

Karel de Grote
John Haywood

Alfred de Grote
Justin Pollard

Hastein
John Haywood

Omniboek

www.uitgeverijomniboek.nl

ISBN 978 90 5977 503 9 • NUR 681

9 789059 775039